

Sprawozdanie z Sesji Naukowej PTL nt.:
„Gospodarka leśna a środowisko”
(Cedzyna k. Kielc, 25—27 września 1987 r.)

Sesja Naukowa została zorganizowana wraz ze Zjazdem Delegatów przez Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Leśnego w Warszawie, przy udziale Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w Radomiu oraz Oddziałów PTL w Kielcach i w Radomiu.

Obrady otworzył Przewodniczący Zarządu Głównego PTL prof. dr hab. Andrzej Szujecki, który przedstawił cele i zadania Sesji, akcentując negatywny wpływ przemysłu na środowisko i gospodarkę leśną. Zwrócił uwagę na sprawy problemowe wynikające z trudności pogodzenia produkcyjnych i infrastrukturalnych funkcji lasu oraz powiązań i uzgodnień z różnymi działami gospodarki narodowej.

Następnie serdecznie przywitał przybyłych na Zjazd Gości i Delegatów, a wśród nich szczególnie sekretarza stanu inż. Zbigniewa Nocznińskiego, przedstawicieli czynników politycznych i władz administracyjnych województwa kieleckiego i radomskiego oraz prasy i telewizji.

W zakończeniu wystąpienia Przewodniczący Zarządu Głównego PTL prof. A. Szujecki zaproponował przewodnictwo Sesji Dyrektorowi Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w Radomiu mgr. inż. Ryszardowi Wasiałkowi, przy współudziale przewodniczących Oddziałów PTL w Kielcach i w Radomiu.

Powołano Komisję Wniosków oraz Sekretariat Sesji.

Przewodniczący Sesji mgr inż. R. Wasiałk, udzielił głosu przedstawicielowi Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach — Dyrektorowi Wydziału Ochrony Środowiska, Gospodarki Wodnej i Geologii ob. Janowi Turkowi, który odczytał list Wojewody Kieleckiego skierowany do uczestników Sesji. Poza życzeniami znalazły się w liście informacje o stanie rozwoju i wpływie na środowisko niektórych gałęzi gospodarki w województwie kieleckim.

Wojewoda zwrócił uwagę na rozwój przemysłu wydobywczego, w tym kruszywa, kamienia budowlanego, wapieni, surowców do produkcji cementu, siarki itp. oraz negatywne skutki jego oddziaływania na środowisko, a szczególnie na lasy. Następnie Przewodniczący Sesji udzielał kolejno głosu autorom referatów przygotowanych na Sesję¹⁾.

¹⁾ Referaty są zamieszczone w tym samym numerze „Sylwana”, z wyjątkiem referatu prof. A. Szujeckiego, ponieważ artykuł tegoż autora o zbliżonej tematyce został opublikowany w numerze 1 „Sylwana” z 1988 r., oraz referatu prof. Kamińskiego, którego referat został opublikowany w numerze 10 „Sylwana” z 1988 roku.

Referenci w swoich wystąpieniach, w formie skrótowej, zwracali uwagę na najistotniejsze elementy swoich opracowań oraz wynikające wnioski. (Uczestnicy Sesji otrzymali całość materiałów w formie broszury). Kolejno występowali:

1. Prof. dr. hab. Andrzej S z u j e c k i — „Stan środowiska leśnego a problemy jego ochrony”.
2. Prof. dr. hab. Tadeusz P a r t y k a — „Lasy w środowisku przyrodniczo-geograficznym Polski”.
3. Prof. dr. hab. Eugeniusz B e r n a d z k i — „Hodowla lasu a ochrona środowiska leśnego”.
4. Dr. inż. Jerzy S m y k a ł a — „Urządzanie lasu a ochrona środowiska leśnego”.
5. Prof. dr. hab. Edward K a m i ń s k i — „Użytkowanie lasu a ochrona środowiska leśnego”.
6. Prof. dr. hab. Jerzy W i ś n i e w s k i — „Ochrona lasu a ochrona środowiska leśnego”.
7. Prof. dr. hab. Stanisław S z y m a ń s k i — „Problemy ekologiczne doskonalenia i odtwarzania środowiska leśnego”.
8. Mgr inż. Ryszard W a s i a k — „Działania na rzecz ochrony środowiska leśnego na terenie Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w Radomiu”.

Po przerwie obiadowej uczestnicy udali się do nadl. Zagnańsk, leśn. Barcz, oddz. iklm. Przedmiotem pokazu była halizna o pow. 6,00 ha powstała w wyniku cięć sanitarnych (usuwanie wydzielającego się posuszu). Przyczyną tej sytuacji są wycieki z nieczynnego już wysypiska śmieci z aglomeracji kieleckiej, zlokalizowanego w wyrobisku kamieniołomów. Ścieki wypływające z wysypiska dostają się do okolicznych studzien i przepływającego w pobliżu strumyka, zatruwając je, oraz podtapiają drzewostan, powodując jego usychanie. Jest to typowy przykład reakcji środowiska na nie zawsze przemyślaną działalność człowieka.

Na miejscu problem zreferował miejscowy nadleśniczy inż. Stanisław K r o c h m a l oraz przedstawiciel Zakładu Oczyszczania Miasta, a także Biura Projektów, które opracowało dokumentację na rekultywację wysypiska.

Uczestnicy w ożywionej dyskusji krytycznie ustosunkowali się do lokalizacji wysypiska, jego eksploatacji i późniejszej rekultywacji.

Między innymi zabrał głos sekretarz stanu Zbigniew N o c z n i c k i, który stwierdził, że zagospodarowanie odpadów i śmieci z aglomeracji miejskich lub przemysłowych nie może być dokonywane w sposób nie przemyślany lub kosztem terenów leśnych.

Demonstrowany przykład powinien być ostrzeżeniem dla czynników decydujących o lokalizacji tego rodzaju obiektów na terenie lasów oraz o ich prawidłowej eksploatacji i późniejszej rekultywacji terenu. Skutki bowiem takich decyzji są tragiczne dla środowiska i człowieka, który w nim żyje. Były także wypowiedzi na temat uproduktywnienia już istniejącej halizny.

Następnym obiektem pokazu terenowego była składnica drewna „Bekowiny”, położona na terenie nadl. Starachowice. Jest to przykład zapo-

czątkowania zmian w procesie organizacji i technologii pracy, związanej z zagospodarowaniem drewna pochodzącego w większości z cięć sanitarnych oraz przedrębnych, warunkującym między innymi poprawę stanu sanitarnego lasu. Urządzenia są w fazie rozruchu.

W drugim dniu obrad kontynuowano dyskusję dotyczącą zagadnień związanych z tematyką Sesji, przy czym wystąpienia dyskutantów ujęte zostały w sprawozdaniu ze Zjazdu Delegatów.

W części terenowej przedmiotem pokazu był rezerwat ścisły w Świętokrzyskim Parku Narodowym, leśn. Święty Krzyż, oddz. B1a, o pow. 14,93 ha.

Rezerwat utworzony został dla utrzymania i zachowania naturalnego drzewostanu, z gatunkiem panującym jodłą z domieszką buka. Obecnie drzewostan znajduje się w fazie silnej regresji i zakłóconej stabilności w rozwoju, z dużą ilością wydzielającego się posuszu jodłowego. Podstawową przyczyną tej sytuacji jest ujemne oddziaływanie emisji przemysłowych i zakłócenia w poziomie wód gruntowych oraz jako wtórny czynnik — szkodniki owadzie.

Zagadnienie zreferował dyrektor Parku mgr inż. Antoni Miernik, który zwrócił uwagę na konieczność uintensywnienia badań nad przebiegiem zachodzących zmian w drzewostanie. Koordynację badań prowadzonych przez różne zakłady naukowe, uczelnie leśne itp. winien sprawować Instytut Badawczy Leśnictwa w Warszawie.

Dalszym obiektem pokazowym był zakład przemysłowy „Nowiny” pod Kielcami. Zakład ten stanowi największe źródło zapylenia i emitowania gazów do atmosfery, a szczególnie dwutlenku siarki.

Przedstawiciel wymienionego zakładu poinformował uczestników Sesji o parametrach technicznych i stosowanych metodach przeciwdziałania emisjom. Do tego celu służą elektrofiltry, które jakoby, mimo dużej skuteczności, nie zapewniają oczyszczenia atmosfery, zatrzymując tylko część emitowanych substancji. Wskazuje na to pobliskie otoczenie zakładu (pola, lasy) o szarobiałym wyglądzie. Własne służby zakładowe prowadzą badania zanieczyszczenia atmosfery w różnych odległościach od emitatorów. W razie stwierdzenia nadmiernych emisji, ponad dopuszczalne normy, podejmowane są działania zmniejszające emisję zanieczyszczeń.

Oprócz zakładu „Nowiny” emitarami gazów i pyłów są takie zakłady jak: „Truskawica”, Zakłady Kruszywa i Materiałów Budowlanych, Wapienniki w Małogoszczy.

Niestety, jak dotychczas, perspektywy przeciwdziałania ujemnym skutkom działalności zakładów przemysłowych na lasy są znikome. Problem wymaga dalszych badań i opartych na tej podstawie decyzji.

Następnie uczestnicy Sesji zwiedzili bardzo ciekawy obiekt archeologiczny „Jaskinię Raj”, która powstała w wyniku zjawisk krasowych przed kilku tysiącami lat. Obiekt zagospodarowany jest pod względem turystyczno-rekreacyjnym oraz służy do badań naukowych.

W ostatnim dniu Sesji uczestnicy zwiedzili drzewostany Świętokrzyskiego Parku Narodowego położone w otoczeniu podłej wsi Święta Katarzyna. Z uwagi na walory turystyczne miejscowości teren penetrowany jest przez liczne rzesze turystów, w grupach zorganizowanych oraz indywidualnie, z czym wiąże się zwiększone zaśmiecanie terenu i zagrożenie pożarowe.

Wygląd drzewostanów (z gat. panującym jodłą) wskazuje na działanie nekających czynników chorobotwórczych, aczkolwiek są fragmenty drzewostanu z przyszłościowym odnowieniem naturalnym. Silne mrozy roku 1986 pozostawiły skutki w postaci przemrożonych usychających najmłodszych pędów jodły. Drzewostany wymagają zabiegów pielęgnacyjnych oraz cięć sanitarnych. Fragment takiego drzewostanu był przedmiotem pokazu.

W trakcie przejazdu z regionu Świętokrzyskiego do Kozienic uczestnicy Sesji złożyli wieńce i oddali hołd pod pomnikiem martyrologii pomordowanych podczas II wojny światowej mieszkańców wsi Michniów. Jest to miejscowość położona w woj. kieleckim, spacyfikowana przez Niemców. Pomnik wzniosło miejscowe społeczeństwo.

Złożono także wieniec pod kamieniem pamiątkowym, odsłoniętym w 43 rocznicę zagłady wsi ufundowanym przez leśników, dla uczczenia pamięci pracowników leśnych, którzy zginęli wraz z mieszkańcami tej wsi oraz w czasie II wojny światowej.

Ostatnią pozycją pokazu terenowego było wysypisko popiołów, zlokalizowane w pobliżu Elektrowni Kozienice (woj. radomskie). Na miejscu zagadnienie zreferował miejscowy nadleśniczy mgr inż. Janusz Bujak oraz przedstawiciel elektrowni.

Składowisko popiołów zajmuje obecnie ok. 300 ha powierzchni, z perspektywą corocznego jej zwiększenia o dalsze kilkanaście hektarów, kosztem lasów państwowych i gruntów stanowiących własność prywatną.

Na miejscu uczestnicy zapoznali się ze skutkami działania wysypiska popiołów na otaczające drzewostany, podtapiane przez spływające z hałd wody. Problem nienowoty, narastający, wymagający badań celem znalezienia odpowiednich rozwiązań dla zagospodarowania zwałowisk, powstrzymania degradacji otaczającego środowiska.

Konkretne wnioski w sprawie przeciwdziałania ujemnym skutkom elektrowni były opracowane i ustalone podczas sesji naukowej Oddziału Radomskiego PTL w r. 1985. Wnioski wydane zostały w formie ulotki pt. „Konferencja Terenowa Komisji Zagospodarowania Lasu PTL w lasach OZLP Radom” oraz rozesłane do zainteresowanych jednostek gospodarczych, zakładów i urzędów oraz opublikowane w „Sylwaniu” nr 9 z 1987 r. Wnioski pokrywają się ze stanowiskiem uczestników obecnej Sesji. Między innymi, w celu zahamowania ujemnego oddziaływania przemysłu na środowisko leśne, postulowano podjęcie działania wielokierunkowego, a w tym:

— ograniczenie emisji zanieczyszczeń przemysłowych poprzez wymuszenie na uciążliwych zakładach instalowania sprawnych i wysokowydajnych urządzeń filtracyjnych, a następnie konsekwentnego ich stosowania;

— uregulowanie procesu gospodarki wodnej, poprzez wydanie właściwych aktów normujących te zagadnienia, m. in. wymuszenie na zakładach przemysłowych korzystanie z wód powierzchniowych, w zamkniętym obiegu;

— koordynację i ukierunkowanie prac badawczo-wdrożeniowych na terenach leśnych przez Instytut Badawczy Leśnictwa w Warszawie.

Zakończenie Sesji odbyło się w Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym w Jedlni-Letnisko.

W Ośrodku uczestnicy mieli możliwość obejrzenia wystawy fotograficznej, na której eksponowano fotografie nadesłane na konkurs zorganizowany przez Zarząd Główny PTL przy udziale OZLP Radom. Tematem konkursu fotograficznego było „Zagrożenie i ochrona środowiska leśnego”. Wyniki konkursu ujęto w protokole z 27 IX 1987 r.

W zakończeniu i podsumowaniu obrad zabierali głos:

1. Mgr inż. Eugeniusz Skrabski — przewodniczący Oddz. PTL w Radomiu, który podziękował za czynny udział w Sesji, a także referentom za przygotowanie materiałów traktujących o zagadnieniach gospodarki leśnej w obrębie zagrożenia ekologicznego ze strony przemysłu i nie zawsze przemyślanego działania człowieka. Wnioski z tej Sesji zostały zebrane w formie uchwały i stanowią załącznik do sprawozdania.

2. Prof. Kazimierz Heymanowski podkreślił wagę poruszonego na Sesji zagadnienia dla przyszłości gospodarki leśnej. Presja przemysłu jest tak silna, że leśnicy mimo ogromnego wkładu pracy nie będą w stanie sami zapobiec i zahamować tego procesu. Niezbędna jest pomoc i zrozumienie ze strony całego społeczeństwa. Potrzebna jest koordynacja działań zmierzających do łagodzenia i usuwania przyczyn i skutków negatywnych czynników oddziałujących na środowisko leśne.

W zakończeniu prof. Heymanowski podziękował w imieniu uczestników organizatorom Sesji i Zjazdu Delegatów PTL, tj. Okręgowemu Zarządowi Lasów Państwowych w Radomiu oraz Oddziałom PTL w Radomiu i w Kielcach, za wzorową organizację imprezy oraz serdeczną atmosferę i przyjęcie.

Poinformował, że następne spotkanie PTL-u odbędzie się na terenie OZLP Szczecinek.

Uczestnicy 87 Zjazdu Delegatów i Sesji Naukowej Polskiego Towarzystwa Leśnego zakończyli obrady podjęciem uchwały, w której oceniono stan środowiska leśnego i rolę gospodarki leśnej w jego ochronie i kształtowaniu.

Marian Łozowski